

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Соціально-психологічний факультет
Кафедра загальної та соціальної психології
Кафедра практичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
ВІТАЛІЙ КОБЕЦЬ

Віталій Кобець 2020 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ
здобувачів ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 053 Психологія

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

ПОГОДЖЕНО
на засіданні
науково-методичної ради
Соціально-психологічного факультету
Голова НМР *Володимир Гуріч* **Володимир ГУРІЧ**

«19» жовтня 2020 р., пр. № 2

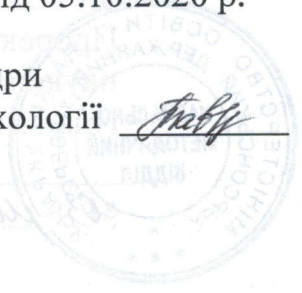
Херсон – 2020 р.

Затверджено на засіданні кафедри загальної та соціальної психології
Протокол № 3 від 05.10.2020 р.

Завідувач кафедри загальної та соціальної психології О. Риб професор Олена БЛИНОВА

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології
Протокол № 4 від 05.10.2020 р.

Завідувач кафедри практичної психології Наталія доцент Наталія ТАВРОВЕЦЬКА

О. Риб

Модуль «Методологія науково-дослідної роботи у галузі психології»

Пояснювальна записка

В наш час, коли йде реформування національної системи освіти України, зароджується новий підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців, які б відповідали суспільним потребам і світовим стандартам, основним критерієм роботи психолога є раціональне поєднання теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці, що означає потребу вести пошук ефективних форм і методів, удосконалення програм, розробку нових методик, тощо. Постійно зростають вимоги практики до більш глибокого засвоєння та усвідомлення студентами методологічних проблем психології та її загальної теорії. Сучасний фахівець повинен мати системне, інтегральне професійне мислення, узагальнений критичний погляд на місце психології у системі інших наук про людини та на місце кожного психічного явища в загальній структурі психіки.

Тому програма атестації на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» спрямована на виявлення рівня оволодіння системою теоретичних знань, специфіки наукового знання, основних принципів побудови наукової концепції, дослідницьких стратегій та проведення наукового дослідження. Студенти повинні продемонструвати вміння виокремлювати критерії оцінки ефективності наукового дослідження, параметри порівняння певних наукових концепцій та емпіричних досліджень; вміння планувати складні експериментальні та квазіекспериментальні дослідження; проводити аналіз та інтерпретування отриманих результатів.

Програма атестації на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» містить перелік рекомендованої літератури та критерії оцінювання знань.

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.
6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
8. Здатність розробляти та управляти проектами.
9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Фахові компетентності (ФК):

1. Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
2. Самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
3. Обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
5. Організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

6. Налагоджувати та підтримувати контакти з фаховими спільнотами, ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

7. Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

8. Оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

9. Дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

10. Аналізувати і впроваджувати у практику результати наукових і прикладних досліджень.

Програмні результати навчання:

1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки, робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

4. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерпія, консультування, тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

5. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

6. Вести перемовини з колегами, доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

7. Вирішувати складні фахові завдання (практичні та дослідницькі) з опорою на доступні ресурси.

8. Ідентифікувати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про перескерування, звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

11. Втілювати результати наукового пошуку у практичну діяльність.

Новітні досягнення з фахових дисциплін. Методологічні та теоретичні проблеми сучасної психології

Наукове знання: теоретичний та емпіричний рівні. Наука і її підстави. Поняття наукових революцій. Типи наукової раціональності. Структура наукового знання. Здоровий глузд і теоретичне знання. Експеримент і теорія. Теоретичний і емпіричний рівень наукового знання. Емпіричні та теоретичні об'єкти. Фундаментальне й прикладне наукове знання. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання. Основні атрибути теоретико-методологічного аналізу в психології: співвідношення понять «наука», «теорія», «метод», «методологія», «парадигма», «філософія», «світогляд»; рівні професійного методологування – філософсько-епістемологічний, рівень загальнонаукової методології, конкретно-науковий, рівень методу і методики дослідження.

Історичні підстави і логіка розвитку психологічної науки. Психологія стародавнього світу, психофізичний дуалізм, експериментальна психологія і класичні школи (асоціативна психологія, структуралізм і гештальтпсихологія, функціональна психологія, біхевіоризм, психологічний енергетизм, психологія діяльності) в боротьбі за цілісне вивчення психіки; шляхи подолання розриву академічної (теоретичної) та емпіричної (практичної) психології – культурно-історичний, психотехнічний і моделюючий, підходи.

Предмет теоретичної психології. Функції теоретичного знання. Типи психологічних теорій. Теорія як методологічна підстава наукового дослідження. Класична методологія і її роль у розвитку психологічних теорій. Постнекласична методологія й сучасні психологічні теорії. Поняття парадигми та наукової революції (Т. Кун). Характеристика «несистемних» теорій: холізм, елементаризм, еkleктизм, редукціонізм, зовнішній методологізм.

Методологія психологічного дослідження. Методологічний простір сучасної психології. Визначення методології науки. Методологічний простір наукової психології. Рівні методології: категоріальний, філософський, загальнонауковий, конкретнонауковий, методико-технологічний. Функції методології науки. Науковий метод: сутність, структура, застосування. Структура методологічного знання (рівні і підходи). Deskриптивна і нормативна функції методологічного знання. Принципи і методи побудови психологічного дослідження.

Шляхи подолання методологічної кризи у психології. Поняття кризи у розвитку психології як науки та її основні ознаки; культурна психологія, аксіологічна психологія, антропологічна психологія, раціогуманістична психологія, органічна психологія і т.д. як відповіді на розв'язання кризової ситуації в методології психології.

Категоріальний лад психології і його розвиток. Поняття про основні категорії та принципи нормативної методології. Принципи наукової психології – порівнева характеристика у методологічному просторі: закони і принципи філософсько-психологічного рівня; принципи загальнонауково-психологічного рівня; принципи теоретико-психологічного рівня; принципи психолого-прикладного рівня; принципи практично-психологічного рівня; принципи онтопсихологічного рівня.

Пояснювальні принципи психології. Науковий принцип як форма зв'язків наукових понять. Принцип детермінізму в психології. Причинність і детермінізм в методології науки. Принцип системності й синергетичний підхід до дослідження психіки. Принцип розвитку й проблеми генетичної психології. Визначення та класифікація принципів психології: принципи, які виходять з філософії; загальнопсихологічні принципи; конкретно-наукові (галузеві) принципи.

Принципи, які виходять з філософії: принцип історизму, принцип системності, принцип діалектичного протиріччя, принцип єдності якості та кількості, принцип діалектичного заперечення, принцип розвитку. Класифікація загальнопсихологічних принципів. Сутність основних принципів психології. Система основних принципів психології за О.М.Ткаченко: принцип детермінізму, принцип відображення, принцип єдності психіки та діяльності, принцип розвитку, принцип системності. Конкретнонаукові принципи: принципи соціальної психології, принципи інженерної психології, принципи педагогічної психології, принципи практичної психології та ін.

Методологічні підходи у психології. Визначення методологічного підходу у психології. Співвідношення принципу та підходу у психології. Основні методологічні підходи у психології.

Особистісний підхід у психології: визначення суті. Складові особистісного підходу як методологічного інструменту. Основні тенденції представленості особистісного підходу: особистісно-доцентрована та особистісно-відцентрована. Індивідуальний підхід як складова особистісного підходу. Віковий підхід як складова особистісного підходу.

Діяльнісний підхід у психології: сутність та використання до: 1) розуміння суті психічного, його походження, призначення, можливостей прояву; 2) формування, розвитку, корекції психічного.

Сутність системного підходу у психології. Рівні вивчення психічних явищ в аспекті системного підходу (вивчення людини в системі суспільних відносин; вивчення структури особистості, діяльності, спілкування; вивчення психічних процесів, психічних станів; вивчення фізіологічної основи психічної діяльності). Етапи системно-структурного аналізу психічних явищ.

Сучасні дискусії ключових проблем психології. Психофізична проблема. Монізм, дуалізм і плюралізм. Сучасні аспекти психофізичної проблеми. Розвиток нейронаук і психофізіологічна проблема. Континуальність і дискретність психіки: психофізіологічна проблема. Когнітивна психологія і її внесок у рішення психофізіологічної проблеми. Психогностична проблема: сучасний стан. Категорія свідомості та психогностична проблема. Історія дослідження проблеми свідомості в зарубіжній та вітчизняній науці. Свідомість в рефлексології і з позицій біхевіоризму. Психоаналітичний напрямок і свідомість. Категорія образу: психофізична та психофізіологічна проблеми. Категорія дії та психопраксична проблема. Діяльність як суспільно-історична категорія. Психологічні аспекти дослідження індивідуальної діяльності. Проблема спільної діяльності. Проблема спілкування. Спілкування як базова категорія в психології. Функції і структура спілкування. Категорія особистості та психосоціальна проблема. Перспективи розвитку психологічної науки.

Методика проведення психологічної експертизи у різних галузях

Експертна діяльність, як важлива складова професійної діяльності психолога. Фактори підвищення ролі й значення експертизи в сучасному суспільстві. Ознаки експертизи як самостійного виду діяльності психолога. Компоненти експертної діяльності. Визначення цілей і завдань експертизи. Висновок психологічної експертизи. Види психологічної експертизи. Етичні проблеми роботи експертів-психологів.

Етапи розвитку й становлення судово-психологічної експертизи. Використання психологічних пізнань у судово-психологічній практиці. Предмет судово-психологічної експертизи, її цілі та завдання. Приводи для призначення судово-психологічної експертизи. Предметні види судово-психологічної експертизи. Правові основи судово-психологічної експертизи. Спеціальні пізнання й межі компетенції судового експерта-психолога. Методологічні основи судово-психологічної експертизи. Вимоги до оформлення результатів судово-психологічної експертизи. Відповідальність експерта-психолога за даний ним висновок.

Участь психолога у кримінальних судових справах. Судово-психологічна експертиза здатності правильно сприймати обставини, що мають значення для справи, і давати про них правильні показання. Судово-психологічна експертиза потерпілих по справах про зґвалтування. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних. Експертиза індивідуально-психологічних особливостей обвинувачуваного і їх впливу на його поведінку під час здійснення інкримінованих йому діянь. Експертиза афекту в обвинувачуваного у момент здійснення інкримінованих йому діянь. Можливості судово-психологічної експертизи по справах про події, пов'язані з керуванням технікою. Судово-психологічна експертиза групових злочинів.

Психологічні методи судово-психологічної експертизи. Вивчення матеріалів справи. Основні напрямки в процесі вивчення матеріалів справи. Бесіда з підекспертним. Біографічний метод вивчення особистості й закономірностей психічного розвитку людини. Експеримент як загальний метод дослідження. Методики дослідження особистості. Методики дослідження мислення. Методики дослідження пам'яті. Методики дослідження уваги. Методики дослідження сприйняття й уваги. Індивідуально-типологічні, характерологічні та соціальні якості особистості, що мають юридичну значущість. Роль спостереження у вивченні психологічних особливостей підекспертного.

Завдання психолого-педагогічної експертизи. Місце психолого-педагогічної експертизи в системі психологічної служби в школі. Діагностична діяльність шкільного психолога. Психологічний діагноз та психологічний прогноз. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію.

Психолого-педагогічний консилиум, його завдання та види. Основні етапи роботи психолого-педагогічного консилиуму та їхній зміст. Організація і проведення психолого-педагогічного консилиуму. Медико-психолого-педагогічна комісія і її місце в структурі шкільної психологічної служби. Принципи комплектування навчально-виховних спеціальних

установ, показання і протипоказання для напрямку дитини в допоміжну школу і корекційні класи.

Предметні види психолого-педагогічної експертизи. Психолого-педагогічна експертиза готовності дитини до школи. Психолого-педагогічна експертиза особливостей психічного розвитку аномальних дітей. Диференціальна діагностика розумової відсталості від подібних з нею станів. Психолого-педагогічна експертиза дошкільників "групи ризику". Психолого-педагогічна експертиза молодших школярів "групи ризику". Психолого-педагогічна експертиза підлітків "групи ризику". Психолого-педагогічна експертиза юнаків та дівчат "групи ризику". Психолого-педагогічна експертиза здібностей та обдарованості. Шляхи оптимізації навчання обдарованих дітей. Роль психолога і батьків у розвитку здібностей дитини. Психологічна оцінка ефективності діяльності вчителя. Психологічна експертиза навчально-дидактичних матеріалів. Психологічна експертиза освітніх проєктів.

Методика викладання психології у закладах вищої освіти

Розвиток системи вищої психологічної освіти в університетах та інститутах держави. Основні тенденції сучасної психологічної освіти. Визначення необхідності психологічної освіти у країнах Європи та Америки. Мета, тривалість, структура, зміст навчання психології визначаються національними системами освіти, історичними традиціями, рівнем розвитку і статусом психології як науки в конкретній державі.

Науково орієнтована і практично орієнтована професійна психологічна освіта. Розробка механізмів забезпечення якості освітніх психологічних програм. Тенденція інтеграції національних систем освіти.

Базова психологічна освіта. Структура програм базової психологічної освіти. Професійні освітянські програми і викладання психології у закладах вищої освіти. Навчальний план і програми викладання психології.

Сучасні теорії навчання та викладання психології як науки теоретичної і практичної. Психологія як наукова і навчальна дисципліна. Основні фактори визначення структури навчальної психологічної дисципліни. Основні концепції навчання в сучасній психологічній науці, їх значення для методики викладання. Мета викладання психології у закладі вищої освіти. Особливості методики викладання теоретичних та прикладних розділів психології. Поняття теорії навчання у сучасній психології. Розвиваюче навчання.

Організація навчання і види навчальних занять з психології. Види і форми навчальних занять з психології у вузах і в середніх навчальних закладах, облік визначених термінологічних традицій. Лекції з психології, їх основні функції (інформаційна, систематизуюча, роз'яснююча, розвиваюча). Методичні аспекти підготовки і проведення лекції.

Семінарське заняття як діалогічна форма навчання, його основні функції (розширення та поглиблення знань, розвиток умінь самостійної роботи, стимулювання інтелектуальної діяльності, репродуктивна активність, продуктивна активність) та типи організації. Підготовка викладача до семінару. Конспект семінару. підготовка студентів до семінарського заняття. Типи семінарських занять.

Практичні та лабораторні заняття з психології. Мета і функції лабораторних робіт та практичних занять у викладанні психології. типові завдання для лабораторних і практичних занять з психології. Організація і проведення лабораторних і практичних занять.

Самостійна робота студентів в освітньому процесі. Основні функції самостійної роботи студентів в освітньому процесі. робота з навчальними посібниками, першоджерелами, конспектування. Використання завдань, що сприяють розвитку у студентів умінь читання, написання конспекту статті.

Підготовка студентів до лекцій, семінарів та практичних занять. Визначення завдань підготовки, об'єму завдань у співвідношенні (50:50).

Підготовка студентів до заліків, екзаменів – як важливий вид самостійної навчальної діяльності, що дозволяє систематизувати одержані знання та вміння.

Підготовка рефератів курсових та дипломних робіт з психології. практика студентів з психології її види, етапи, функції, зміст, форми та вид звіту.

Психологія активних методів навчання. класифікація В.Я. Ляудіс активних методів навчання в психології. основні вимоги до методик навчання, а також до методик викладання психології.

Теорія поетапного формування розумових дій П.Я. Гальперіна і Н.Ф. Талізінної як провідна в сучасній психології навчання. Основні методичні засоби навчання. Схема орієнтованої основи дії, типи учбових задач (предметні, логічні, психологічні), їх використання в реальній практиці життя.

Використання методів інтерактивного навчання при викладанні психології у закладі вищої освіти. Інтерактивне навчання як сумісна творча (продуктивна) діяльність викладача та студента, як процес взаємодії особистостей.

Створення при викладанні психології ситуації сумісної творчої діяльності суб'єктів процесу з використанням методів інтерактивного навчання: евристична бесіда як колективний пошук рішення навчальної проблеми; метод учбової дискусії як діалогічна форма мовленнєвої діяльності, в якій іде інтенсивний обмін неординарних думок; метод «мозкової атаки» як пошук відповіді на складну проблему за допомогою догадок, випадкових аналогій, спонтанно виникаючих асоціацій; метод круглого столу як метод усвідомлення необхідності різнобічного, різноаспектного розглядання теоретичної проблеми з різних точок зору на її практичне виділення в життя; метод ділової гри; метод тренінгу; метод групового тренінгу.

Психолого-педагогічні технології у ЗВО

Вища освіта України та психологія вищої школи на сучасному етапі. Болонський процес та актуальні психологічні проблеми сучасної вищої освіти в Україні. Об'єкт, предмет та завдання курсу «Психолого-педагогічні технології в закладах вищої освіти». Методи дослідження психологічних феноменів у ЗВО. Місце психології вищої школи в системі наукових знань. Психологічні основи професійного самовизначення людини та профорієнтаційної роботи у ЗВО. Психологічні особливості формування професійних навичок та вмінь. Психологія творчості. Психологічні основи формування творчої особистості в ЗВО. Психологічні проблеми кар'єрного росту людини. Викладач вищої школи і проблеми його професійного росту. Особливості реформування вищої освіти та науки у ХХІ столітті. Вимоги до фахівця в сучасних умовах. Психологічні особливості виховання і навчання в освітньому процесі. Модель особистості фахівця з вищою освітою. Психологічні показники ефективності фахової підготовки студента. Професійні цінності фахівця. Психологічні особливості викладацької професії. Сучасні вимоги до професіограми викладача вищої школи. Особистість викладача вищої школи. Професійна підготовка викладачів. Етапи входження у професію викладача.

Наративна психологія

Теоретико-методологічні засади наративної психології. Наративна психологія як складова психологічної герменевтики. Основні поняття наративної психології: «розуміння», «інтерпретація», «текст» та «досвід». Наративне дослідження як парадигма якісного підходу. Характеристика категорій «час життя», «життєвий цикл», «життєвий шлях». Психобіографічний підхід до вивчення життєвого шляху особистості. Наратив як засіб усвідомлення особистого досвіду. Особистісна ідентичність у контексті наративної психології. Наративна компетентність особистості. Механізми формування особистої історії на основі метанаративів (базових наративів культури). Методологічні засади дослідження автонаративів. Структурно-смілова організація текстів автонаративів як об'єктивація рівня самоактуалізації особистості. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості. Можливості застосування методики переосмислення автобіографічного матеріалу в метафоричній формі. Теоретичне підґрунтя використання наративних методів у

практичній діяльності психолога. Застосування інструментарію візуально-нарративного підходу у психокорекції та психотерапевтичній роботі. Нарративні технології роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Робота з дорослими як необхідна умова ефективності роботи з дітьми. Нарративні технології психологічної підтримки людей похилого віку.

Психологічні основи соціальної мобільності особистості

Основні поняття, що визначають соціальну мобільність (соціальна структура, соціальний склад, соціальна стратифікація. Основні виміри соціальної стратифікації. Соціальний статус та соціальна роль. Мобільність як соціально-психологічна категорія. Поняття соціальної мобільності. Види соціальної мобільності. Горизонтальна та вертикальна мобільність. Висхідна та низхідна мобільність. Механізми соціальної мобільності.

Міграційні процеси у сучасному світі. Види міграції. Причини та мотиви трудової міграції. Сучасний стан міграції населення України.

Ідентичність як соціально-психологічна категорія. Сутність феномена ідентичності особистості: визначення поняття, його зміст і структура. Соціальна та особистісна ідентичність. Основні компоненти ідентичності. Параметри ідентичності. Криза ідентичності. Трансформація ідентичності. Динаміка системи соціальної ідентичності.

Соціально-психологічна та психологічна адаптація особистості в інокультурному середовищі. Психологічні основи акультурації. Основні теорії міжкультурної адаптації. Поняття «культурного шоку» – причини та ознаки. Динаміка перебігу процесу адаптації. Соціально-культурні та психологічні чинники адаптації мігрантів в іноетнічному середовищі. Основні стратегії акультурації.

Професійна мобільність. Професійна мобільність особистості як форма прояву її адаптаційних можливостей. Основні чинники професійної мобільності працівників.

Особистісна мобільність. Значення психологічної гнучкості, пластичності, готовності до активних дій, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, вміння працювати у команді як умови успішної адаптації у нестабільних соціально-економічних умовах. Активність особистості у самозмінах, саморозвитку та самовдосконаленні.

Темпоральна психологія

Розвиток уявлень про час в психології. Психологія організації часу в діяльності людини. Часові аспекти професійної адаптації. Психологічна структура діяльності та її часові характеристики. Активність особистості як спонукальна складова самореалізації у часі. Сприйняття, почуття і переживання часу упродовж виконуваної діяльності. Планування часу і життєві перспективи. Типологія особистісної організації часу діяльності у працях вчених в галузі. Психологічний час як предмет наукового знання. Вікові особливості часових структур особистості. Методи емпіричного дослідження психологічного часу і суб'єктивної картини життєвого шляху. Професійна і часова компетентність. Психологічний аналіз індивідуального часу. Темпоральні та регулятивні характеристики особистості. Темпоральність та темпоральні характеристики особистості.

Психодіагностика особистості в кризових ситуаціях

Оперування базовими психологічними універсаліями та конструктами у психодіагностичній діяльності психолога. Системна будова і структурно-функціональна організація психічної діяльності у кризовий період. Методологія психодіагностичного дослідження особистості у кризових ситуаціях. Оцінювання, інтерпретація, аналіз й синтез інформації, отриманої з психодіагностичного обстеження особистості у кризових ситуаціях. Аргументація результатів психодіагностичних досліджень групи особистостей в кризових ситуаціях письмово/усно для проінформованої аудиторії. Формулювання понять, виокремлення головних положень теоретичних парадигм кризової психодіагностики. Експертна психологічна оцінка клієнта за запитом. Модифікація й адаптація існуючих технологій науково-дослідницької й практичної діяльності в галузі кризової психології.

Розробка психодіагностичного інструментарію, адекватного цілям і контингенту досліджуваних, відповідного вимогам щодо валідності та надійності результатів. Математичне та комп'ютерне обчислення, що мають відношення до результатів психодіагностики кризових станів особистості. Особливості використання належного програмного забезпечення та знання, як відображати, аналізувати й інтерпретувати результати психодіагностики особистості в кризових ситуаціях.

Практики консультування та терапії в кризових ситуаціях

Кризове консультування і психотерапія як галузь практичної психології. Принципи кризового консультування та терапії й фундаментальні психологічні настанови. Історія виникнення кризового консультування і терапії. Стиль роботи кризового консультанта і терапевта. Стратегії кризового консультування і терапії. Типи кризових ситуацій. Мікротехніки консультування та терапії у кризових ситуаціях. Динаміка кризового консультування та терапії. Негативні ефекти консультування і терапії та їх профілактика. Природа життєвої кризи. Стадії кризи та можливості індивідуального контролю. Кризи народження і раннього віку у психотерапевтичному ракурсі. Кризове консультування в роботі шкільного психолога. Переживання і розв'язання криз дорослого віку. Психологічне консультування та психотерапія соматично хворих. Криза вмирання: особливості психологічного супроводу. Кризи як сходинки до особистісної зрілості.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основна література:

1. Балабанова Л. В. Конфліктологія: Навчальний посібник / Л. В. Балабанова, К. В. Савельєва. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2009. – 280 с.
2. Блинова, О. Є. Психологічні основи соціальної мобільності особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Є. Блинова. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2010. – 229 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психология жизненных ситуаций / Л.Ф. Бурлачук, Е.Ю. Коржова. – М. : Российское педагогическое агенство, 1998. – 126 с.
4. Боянжу М. Г. Психолого-педагогічна експертиза : методичний посібник / М. Г. Боянжу. – Херсон, 2003. – 178 с.
5. Василюк Ф. Е. Психология переживания. Анализ преодоления критических ситуаций / Ф. Е. Василюк. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 200 с.
6. Велітчено Л. К. Методологічні та теоретичні проблеми психології. Програмний конспективний довідник / Л. К. Велітчено, В. І. Подшивалкіна. – Одеса: СВД Черкасов, 2009. – 278 с.
7. Головаха Е. И. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. – М. : Смысл, 2008. – 267с.
8. Євтушевський В. А. Основи корпоративного управління : навч. посібн. / В. А. Євтушевський. – К. : Знання-Прес, 2002. – 317 с.
9. Євтушевський В. А. Стратегія корпоративного управління / В. А. Євтушевський, К. А. Ковальська, Н. В. Бутенко. – К.: Знання, 2007. – 287 с.
10. Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління: підручник / І.А. Ігнат'єва, О.І. Гарафонова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 600 с.
11. Климчук В. О. Кластерний аналіз: використання у психологічних дослідженнях / В. О. Климчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 4. – С. 30-36.
12. Климчук В. О. Математичні методи у психології. Навчальний посібник для студентів психологічних спеціальностей / В. О. Климчук. – К.: Освіта України, 2009. – 288 с.
13. Климчук В. О. Факторний аналіз: використання у психологічних дослідженнях / В. О. Климчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 8. – С. 43-47.
14. Королько В. Г. Паблік рілейшнз. Наукові основи, методика, практика / В. Г. Королько. – К.: Скарби, 2001. – 400 с.

15. Корольчук М. С. Методологічні та теоретичні проблеми психології: навч. посіб. для слухачів та студ. вищ. навч. закл. / М. С. Корольчук, Ю. Л. Трофімов, В. І. Осьодло та ін. – К. : Ніка-Центр, 2008. – 336 с.
16. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. – 518 с.
17. Майерс Д. Социальная психология / Дэвид Майерс. – Пер. с англ. В.Гаврилов, С.Шпак, С.Меленевская, Д.Викторова. – Изд. 2-е, испр. – СПб. : ЗАО «Издательство «Питер», 1999. – 688 с.: ил.
18. Мацумото Д. Психология и культура / Дэвид Мацумото. – СПб. : Питер, 2003. – 603 с. (Серия «Мастера психологии»)
19. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О.С. Падалка, В. І. Юрченко. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 267 с.
20. Наративні психотехнології / Н. В. Чепелева, М. Л. Смульсон, О. М. Шиловська, С. Ю. Гуцол; за заг. ред. Н. В. Чепелевої. – К. : Главник, 2007. – С. 144. (Серія «Психологічний інструментарій»)
21. Нагаев В. В. Основы судебно-психологической экспертизы: учеб. пособ. для вузов / В. В. Нагаев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2000. – 333 с.
22. Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. Учебное пособие / А. Д. Наследов. — СПб.: Речь, 2008. — 392 с.
23. Начаев В. М. Конфліктологія. Навч. посіб. / В. М. Начаев. – К. : Центр навч. літ., 2004. – 198 с.
24. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн.2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. [для студ. вищих навчальних закладів] / Л.Е.Орбан-Лембрик. – Київ : Либідь, 2006. – 560 с.
25. Основы практичної психології / В. Г. Панок. – К. : Либідь, 1999. – 455 с.
26. Плохих В. В. Психология временной регуляции деятельности человека : моногр. / В. В. Плохих. – Донецк : ЛАНДОН – XXI, 2011. – 412 с.
27. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
28. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи: Практикум. 2-е вид. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко – К.: Каравела, 2008. – 335 с.
29. Полунін О. В. Переживання людиною плину часу: експериментальне дослідження: монографія / О. В. Полунін. – К. : Гнозис, 2011. – 360 с.
30. П'ятницька-Позднякова І. С. Основы наукових досліджень у вищій школі: Навч. посібник / І. С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.
31. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології (досвід особистісно-центрованої систематизації категоріально-поняттєвого апарату): Навч.-метод. посіб. / В. В. Рибалка / АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К. : Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
32. Савчин М. В. Методологеми психології : монографія / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2013. – 224 с.
33. Слюсаревський М. М. Психологія міграції [Текст]: навч. посіб. / М. М. Слюсаревський, О. Є. Блинова. – Кіровоград, 2013. – 230 с.
34. Степанов О. М. Методологічні і теоретичні проблеми психології: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. освіти. / О. М. Степанов. – Тернопіль: ТПНУ, 2007. – 74 с.
35. Суходольский Г. В. Математические методы в психологии / Г. В. Суходольский. – 3-е изд., испр. — Харьков: Изд-во Гуманитарный центр, 2008. – 284 с.
36. Татенко В. О. Сучасна психологія: теоретико-методологічні проблеми: Навч. посіб. / В. О. Татенко. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 288 с.

37. Тарабрина Н. В. Практическое руководство по психологии посттравматического стресса. Ч. 1, Теория и методы / Н. В. Тарабрина, В. А. Агарков, Ю. В. Быховец. – М. : Изд. «Когито-Центр», 2007. – 208 с.
38. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 240 с.
39. Пірен М. І. Кофліктологія / М. І. Пірен. – К. : МАУП, 2005. – 360 с.
40. Цуканов Б. И. Время в психике человека : моногр. / Б. И. Цуканов. – О. : Астропринт, 2000. – 220 с
41. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії перговорів: Навчальний посібник / М. В. Цюрупа. – К. : Кондор, 2009. – 192 с.
42. Чепелева Н. В. Проблеми психологічної герменевтики / Монографія / за ред. Н. В. Чепелевої. – К.: Міленіум, 2004. – 276 с.
43. Чепелева Н.В. Життєва ситуація особистості // Основи практичної психології. Підручник. – К.: Либідь, 1999.

Додаткова:

1. Асмолов А. Г. По ту сторону сознания: методологические проблемы неклассической психологии: Учеб. пособие для студ. вузов., обуч. по спец. «Психология» / А. Г. Асмолов. – М. : Смысл, 2002. – 480 с.
2. Бадмаев Б. Ц. Методика преподавания психологи: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений / Б. Ц. Бадмаев. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 304 с.
3. Василюк Ф. Е. Методологический анализ в психологии / Ф. Е. Василюк. – М. : МГППУ; Смысл, 2003. – 240 с.
4. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні : монографія / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2003. – 324 с.
5. Гришина Н. В. Психология конфликта [2-е изд.] / Н. В. Гришина. – СПб. : Питер, 2009. – 544 с.
6. Почепцов Г. Г. Теории коммуникации / Г. Г. Почепцов. – М.: Ваклер, 2001. – 308 с.
7. Психология деловых конфликтов : Хрестоматия. Учебное пособие для факультетов: психологических, экономических и менеджмента / Д.Я. Райгородский. – Самара : Издательский Дом «Бахрах-М», 2007. – 768 с.
8. Ратушний И А. Технология нарративного тренинга для людей преклонного возраста / И. А. Ратушний //Журнал практикующего психолога. / Гл. ред. А.Ф. Бондаренко. – 2004, вып. 10. – С. 161 - 168.
9. Ромек В. Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях / В. Г. Ромек, В. А. Которович, Е. И. Крукович. – СПб. : Речь, 2005. – 256 с.
10. Титаренко Т. М. Постмодерна особистість у динаміці самоконструювання / Т. М. Титаренко // Актуальні проблеми психології. – 2010. – № 2. – С. 5-14.
11. Титаренко Т. М. Соціально-психологічні практики життєконструювання особистості / Т. М. Титаренко // Актуальні проблеми психології: зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. ГС Костюка НАПН України.– Т. II: Психологічна герменевтика. – 2011. – Т. 7. – С. 15-23.
12. Чепелева Н. В. Методологические основы исследования личности в контексте постнеклассической психологии / Н. В. Чепелева // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н. В. Чепелевої. – К.: ДП Інформаційно аналітичне агентство. – 2010. – №. 2. – С. 15-25.
13. Чепелева Н. В. Психологические механизмы понимания и интерпретации личного опыта. // Актуальні проблеми психології. Том 2. Психологічна герменевтика / за ред. Н. В. Чепелевої. – К., 2002. – Вип. 2. – С. 3-13.
14. Шейнов В. Конфликты в нашей жизни и их разрешение / В. Шейнов. – Минск : Амалфея, 1997. – 313 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бочарова И. Ю. Корпоративное управление [Электронный ресурс]: Учебник / И. Ю. Бочарова. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 368 с. – Режим доступа: электронная библиотечная система <http://znanium.com>
2. Веб-журнал «Интеллектус» <http://www.patent.net.ua/intellectus/ua.html>
3. Науково-практичний журнал «Менеджмент сьогодні» <http://grebennikon.ru/journal-6.html>
4. Введення в дію нового стандарту з бібліографічного опису ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Основні відмінності від ГОСТ 7.1.–84 [Електронний ресурс] / О. Устіннікова, П. Сенько, С. Юлдашева, Н. Регідайло. - Книжкова палата України, 2008. – Режим доступу : http://www.ukrbook.net/DSTU_pabl.htm.
5. Обучающий курс Microsoft Office [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://office.microsoft.com/training>.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Херсонський державний університет
Соціально-психологічний факультет
Кафедра загальної та соціальної психології
Кафедра практичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної та
науково-педагогічної роботи,
голова науково-методичної ради
ВІТАЛІЙ КОБЕЦЬ
«13 жовтня» 2020 р.

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО АТЕСТАЦІЇ
здобувачів ступеня вищої освіти «магістр»
спеціальності 053 Психологія**

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

ПОГОДЖЕНО
на засіданні
науково-методичної ради
Соціально-психологічного факультету
Голова НМР Володимир ГУРІЧ

«19» жовтня 2020 р., пр. № 2

Херсон – 2020 р.

Затверджено на засіданні кафедри загальної та соціальної психології
Протокол № 3 від 05.10.2020 р.

Завідувач кафедри загальної та соціальної психології *О.Блинова* професор Олена БЛИНОВА

Затверджено на засіданні кафедри практичної психології
Протокол № 4 від 05.10.2020 р.

Завідувач кафедри практичної психології *Н.Тавровецька* доцент Наталія ТАВРОВЕЦЬКА

Handwritten signature

**Перелік питань до атестації
здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» спеціальності 053 Психологія**

1. Психологія як навчальна дисципліна, її завдання й особливості психологічного матеріалу як об'єкта засвоєння. Психологія як наука та її роль в житті сучасного суспільства.
2. Методика викладання психології як галузь психологічної науки. Основні завдання психології у вищій школі на сучасному етапі розвитку освіти в Україні.
3. Методологічні принципи пояснення психологічних явищ. Засвоєння знань як процес оволодіння методом продуктивного використання у практичній діяльності.
4. Форми організації навчання в освітньому процесі закладу вищої освіти. Методика підготовки та проведення лекції з психології. Основні функції лекції.
5. Методика підготовки та проведення практичних і лабораторних занять з психологічних дисциплін.
6. Організація самостійної роботи студентів (СРС) у закладі вищої освіти. Види самостійної роботи студентів. Основні напрямки організації самостійної роботи студентів при засвоєнні психологічних знань.
7. Визначення особистості в контексті життєдіяльності. Співвідношення структурного і динамічного підходу до особистості.
8. Ціннісні утворення особистості: вищі потреби, особистісні смисли, духовні здібності та ін. Особистісна самоорганізація життя в соціумі: свідомість, діяльність, часова регуляція життєдіяльності.
9. Соціальна продуктивність особистості: міжособистісний діалог, конструктивні ролі, розвиваючі впливи, соціальне мислення, творчість, соціокультурні вклади.
10. Наукове знання: теоретичний та емпіричний рівні.
11. Теоретико-методологічні принципи побудови та оцінки соціально-психологічних теорій.
12. Методологія психології на сучасному етапі: проблеми та перспективи.
13. Відтворення моделі психічного в психологічних теоріях.
14. Категоріальний лад психології.
15. Методологічні проблеми психології. Типи парадигм та раціональностей у психології.
16. Сучасне уявлення про соціально-психологічні практики.
17. Використання методів інтерактивного навчання при викладанні психології у закладі вищої освіти.
18. Семінарське заняття як діалогічна форма навчання, його основні функції та типи організації. Підготовка викладача до семінару. Типи семінарських занять.
19. Науково орієнтована і практично орієнтована професійна психологічна освіта. Розробка механізмів забезпечення якості освітніх психологічних програм.
20. Освітньо-професійні програми підготовки психологів і викладання психології у різних типах закладів вищої освіти.
21. Структура психологічного експертного висновку. Загальні принципи і правила оцінки експертних висновків.
22. Психологічна експертиза іграшок та товарів для дітей. Психологічна експертиза матеріалів реклами.
23. Цілі і функції психолого-педагогічної експертизи.
24. Судово-психологічна експертиза емоційних станів. Етапи афективного стану.
25. Функції психолога у роботі психолого-медико-педагогічної комісії.
26. Психологічні основи професійного самовизначення людини та профорієнтаційної роботи у ЗВО. Психологічні особливості формування професійних навичок та вмінь. Професійні цінності фахівця.
27. Особливості реформування вищої освіти та науки у XXI столітті. Вимоги до фахівця в сучасних умовах. Психологічні особливості навчання в освітньому процесі.
28. Психологічні особливості викладацької професії. Сучасні вимоги до професіограми викладача вищої школи.

29. Особистість викладача вищої школи. Професійна підготовка викладачів. Етапи входження у професію викладача.
30. Теоретичні засади наративної психології. Наратив як засіб усвідомлення особистого досвіду.
31. Особистісна ідентичність у контексті наративної психології. Методологічні засади дослідження автонаративів
32. Структурно-смілова організація текстів автонаративів як об'єктивація рівня самоактуалізації особистості.
33. Метафора як спосіб символічного вираження внутрішнього досвіду особистості.
34. Можливості застосування методики переосмислення автобіографічного матеріалу в метафоричній формі. Психолінгвістичні особливості текстів автонаративів у метафоричній формі.
35. Теоретичне підґрунтя використання наративних методів у практичній діяльності психолога. Застосування інструментарію візуально-нاراتивного підходу у психокорекцій та психотерапевтичній роботі.
36. Основні поняття наративного підходу (проблемна або домінуюча історія; альтернативна, бажана або контр-історія; «унікальний епізод», ландшафти мислення).
37. Застосування техніки «складання віршів» у психокорекцій та психотерапевтичній роботі.
38. Застосування метафоричних асоціативних карт психокорекцій та психотерапевтичній роботі.
39. Формулювання понять, виокремлення головних положень теоретичних парадигм кризової психодіагностики. Експертна психологічна оцінка клієнта за запитом.
40. Кризове консультування і психотерапія як галузь практичної психології. Принципи кризового консультування та терапії й фундаментальні психологічні настанови. Типи кризових ситуацій. Мікротехніки консультування та терапії у кризових ситуаціях.
41. Оперування базовими психологічними універсаліями та конструктами у психодіагностичній діяльності психолога. Системна будова і структурно-функціональна організація психічної діяльності у кризовий період.
42. Негативні ефекти консультування і терапії та їх профілактика. Природа життєвої кризи.
43. Методологія психодіагностичного дослідження особистості у кризових ситуаціях. Оцінювання, інтерпретація, аналіз й синтез інформації, отриманої з психодіагностичного обстеження особистості у кризових ситуаціях.
44. Соціальна мобільність у системі соціальної психології. Основні виміри соціальної стратифікації: дохід, влада, освіта, престиж. Соціальний статус та соціальна роль.
45. Мобільність як соціально-психологічна категорія. Види та характеристики соціальної мобільності.
46. Міграційні процеси у сучасному світі. Визначення міграції. Види міграції. Сучасний стан міграції населення України.
47. Сутність феномена ідентичності особистості: визначення поняття, його зміст і структура. Визначення поняття «ідентичність» у різних наукових психологічних школах. Основні компоненти ідентичності. Параметри ідентичності. Криза ідентичності.
48. Соціально-психологічна та психологічна адаптація особистості в інокультурному середовищі. Основні теорії міжкультурної адаптації. Психологічні основи акультурації.
49. Професійна мобільність особистості як форма прояву її адаптаційних можливостей. Основні чинники професійної мобільності працівників.
50. Особистісна мобільність. Значення психологічної гнучкості, пластичності для успішної адаптації у нестабільних соціально-економічних умовах. Активність особистості у самозмінах, саморозвитку та самовдосконаленні.

Критерії оцінювання здобувачів атестації

ступеня вищої освіти «магістр»

(згідно до Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

(наказ ХДУ від 07.09.2020 № 803-Д))

(<http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/QAssurance.aspx>)

Атестаційний екзамен передбачає оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо їх відповідності вимогам стандартів вищої освіти (за наявності) та проводиться у форм екзаменів з обов'язкових дисциплін професійної підготовки в обсязі чинних силабусів.

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання здобувачів атестації з модуля

«Методологія науково-дослідної роботи у галузі психології»

Атестація є засобом перевірки теоретичної й практичної підготовки здобувачів згідно з типовими програмами. Вона складається з двох питань, пов'язаних із теоретичними та практичними запитаннями з освітньої програми «Психологія» другого (магістерського) рівня. У модулі «Методологія науково-дослідної роботи у галузі психології» на атестацію виносяться питання з курсів «Методологічні та теоретичні проблеми сучасної психології», «Методика проведення психологічної експертизи у різних галузях», «Методика викладання психології у закладах вищої освіти», «Психолого-педагогічні технології у ЗВО», «Наративна психологія» «Психологічні основи соціальної мобільності особистості», «Темпоральна психологія», «Практики консультування та терапії в кризових ситуаціях» та «Психодіагностика особистості в кризових ситуаціях».

Критерії оцінювання письмової відповіді:

<i>Повнота та ґрунтовність відповіді</i> Відповідь демонструє вміння здобувача визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища,	20 балів
--	----------

<p>ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.</p>	
<p><i>Переконливість та аргументація при викладі думок</i> Відповідь містить ілюстровані приклади закономірностей та особливостей функціонування та розвитку психічних явищ; здобувач цитує авторів теорій, концепцій, підходів, класифікацій. Надає аналіз та власну думку щодо сучасного рівня розвитку тієї чи іншої наукової парадигми</p>	20 балів
<p><i>Креативність поглядів</i> відповідь свідчить про здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації у психологічній діяльності</p>	5 балів
<p><i>Системний виклад думок</i> відповідь є послідовною, логічно побудованою, у повному обсязі розкриває зміст питання, у відповіді встановлені системно-структурні зв'язки</p>	10 балів
<p><i>Застосування вдалих ілюстративних зразків</i> у відповіді презентовані результати власних досліджень для роботи з різними категоріями осіб та напрямів психологічної діяльності; сформульовано розгорнутий аналіз власних емпіричних досліджень</p>	20 балів
<p><i>Вільне оперування методологією та методикою проведення психологічних досліджень</i> відповідь демонструє застосування методів організації та реалізації теоретичних та експериментальних психологічних досліджень із застосуванням основних методів математичного аналізу та інформаційних технологій</p>	20 балів
<p><i>Грамотична коректність викладу</i> відповідь написана грамотною, науковою мовою з дотриманням норм та правил державної мови;</p>	5 балів
<p><i>Загальна кількість</i></p>	100 балів

**Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів)
(другий (магістерський) рівень)**

(згідно з п. 9 Положення про кваліфікаційну роботу (проект) (наказ ХДУ від 09.10.2020 № 953-Д)

(http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DMethodics/EduProcess.aspx)
(згідно п.3.4. Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті (наказ ХДУ від 07.09.2020 №803-Д)
(http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/QAssurance.aspx)

Академічна успішність здобувача освіти під час державної атестації здобувачів вищої освіти оцінюється за шкалою, що застосована в ХДУ з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінка за шкалою ECTS	За 100-бальною системою	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно
B	74-89	добре
C		
D	60-73	задовільно
E		
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного перескладання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Основними критеріями оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів) є:

1. Якісні параметри роботи (пункт 1-10 у таблиці 5).
2. Якість публічного захисту.
3. Організація дослідження.

Таблиця 5

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт (проектів)

№	Види робіт	Максимальна кількість балів
	Критерії оцінювання	
I. ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ РОБОТИ		
1	Аргументація актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності	6 балів
2	Достатність використання наукової літератури	5 балів
3	Необхідність і достатність емпіричних даних для розв'язання визначених завдань	5 балів
4	Обґрунтованість методики дослідження	5 балів
5	Обґрунтованість аналізу й інтерпретація отриманих результатів	6 балів
6	Відповідність висновків завданням дослідження	6 балів
7	Аргументоване обґрунтування рекомендацій і пропозицій, що представляють науковий і практичний інтерес з обов'язковим використанням практичного матеріалу	5 балів
8	Зв'язок з науковими програмами, планами, темами	5 балів

9	Відповідність структури роботи обраній темі	6 балів
10	Чіткість, логічність, послідовність викладення матеріалу	5 балів
11	Грамотність.	5 балів
12	Якість і вірність оформлення роботи	6 балів
13	Етичний аспект роботи, дотримання норм академічної доброчесності	5 балів
II. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ:		
14	Лаконічність і логічність виступу студента	5 балів
15	Наявність демонстраційного матеріалу	5 балів
16	Глибина і вірність відповідей на питання членів ЕК	5 балів
17	Уміння вести полеміку з питань випускної роботи	5 балів
III. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ		
18	Самостійність і планомірний, систематичний характер роботи студента над темою	5 балів
19	Своєчасність підготовки роботи до захисту відповідно регламенту роботи університету	5 балів
ЗАГАЛЬНА СУМА БАЛІВ (ПІДСУМКОВИЙ БАЛ)		100 балів

Оцінювання кваліфікаційної роботи (проєкту) щодо критерію етичного аспекту та дотримання норм академічної доброчесності регламентується Порядком виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.

Оцінка здобувача за кваліфікаційну роботу (проєкт) формується на основі оцінки наукового керівника, рецензента та захисту, що регламентується Порядком оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Херсонському державному університеті.

Оцінка за кваліфікаційну роботу (проєкт) може бути знижена у таких випадках:

1. Недоліки в оформленні.

1.1. Відсутність будь-якої складової у структурі роботи, що передбачено чинними вимогами університету до роботи певного рівня вищої освіти.

1.2. Недотримання вимог щодо оформлення робіт.

1.3. Наявність невиправлених друкарських помилок, пропусків, граматичних і стилістичних помилок.

1.4. Відсутність авторської інтерпретації змісту таблиць і графіків.

1.5. Наявність в бібліографії робіт, на які відсутні посилання у самій роботі.

1.6. Наявність помилок в оформленні бібліографії.

1.7. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог дійсного Положення про кваліфікаційну роботу (проєкт).

1.8. Обсяг роботи не відповідає вимогам.

2. Недоліки змісту як структурної складової роботи.

2.1. Зміст роботи не розкриває тему повністю.

2.2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта, тобто не стосуються теми (предмету, об'єкту) дослідження.

3. Недоліки вступу.

3.1. Висвітлення актуальності багатослівне, без зазначення сутності проблеми або наукового завдання.

3.2. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.

3.3. В об'єкті не виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

3.4. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу не співвідносяться між собою як загальне і часткове.

3.5. Має місце збіг формулювання проблеми, мети, завдань роботи.

4. Недоліки оглядово-теоретичного розділу роботи.

4.1. Наявність фактичних помилок в огляді літератури.

4.2. Відсутність згадування важливих літературних джерел, що мають пряме відношення до розв'язання проблеми та опублікованих у доступній для студентів літературі, що вийшла друком за останні 5 років.

4.3. Використання великих фрагментів чужих текстів без вказівки на їх джерела, у тому числі кваліфікаційних робіт (проектів) студентів минулих років.

4.4. Відсутність аналізу зарубіжних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.5. Відсутність аналізу вітчизняних праць, присвячених проблематиці дослідження.

4.6. Теоретична частина не завершується висновками і формулюванням предмета власного емпіричного дослідження (для кваліфікаційної роботи (проекту) рівня «магістр»).

4.7. Тема роботи не збігається з метою дослідження.

4.8. Теоретична і практична частини не узгоджуються між собою.

5. Недоліки аналітичного та емпіричного розділів роботи.

5.1. Робота побудована на основі чужої методики, модифікованої і скороченої автором без перевірки якості модифікації і скорочень.

5.2. Автор використовує методики без посилань на джерело їх отримання або їх автора.

5.3. У роботі відсутній детальний опис процедури проведення дослідження: за наведеним описом відтворення процедури є неможливим.

5.4. У роботі відсутня інтерпретація отриманих результатів, висновки побудовані як констатація первинних даних.

5.5. Отримані результати автор не співвідносить з результатами інших дослідників, роботи яких він обговорював у теоретичній частині.

6. Недоліки висновків.

6.1. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають визначеним завданням.

6.2. Висновки неконкретні, мають описовий характер.

7. Етичні аспекти роботи.

7.1. Автор порушив етичні норми, невиправдано розкрив анонімність учасників дослідження.

7.2. Автор використовує дані інших дослідників без посилання на їх праці, де ці результати опубліковані.

7.3. Автор формулює практичні рекомендації, пропонуючи рішення, що виходять за межі його професійної компетентності і можуть мати непередбачувані наслідки для суспільства.

8. Недоліки в організації роботи.

8.1. Недотримання графіку виконання роботи.

8.2. Несвоечасність підготовки роботи до захисту.

8.3. Несистематичність роботи з науковим керівником.

Методика і алгоритм розробки та встановлення критеріїв оцінок відображають рівень виконання якісних параметрів роботи і врахування визначених помилок, недоліків з їх кваліфікаційним поділом на грубі помилки та недоліки.

У випадку незгоди із результатами оцінювання кваліфікаційної роботи/проекту та/або підтвердженнь щодо порушення процедури захисту, здобувач вищої освіти має право не пізніше наступного робочого дня після дня оголошення результатів, подати письмову апеляційну заяву на ім'я проректора. Процедура апеляції регламентується «Порядком оскарження процедури проведення та результатів оцінювання контрольних заходів у Херсонському державному університеті», затвердженого наказом ректора від 07.09.2020 № 802-Д.